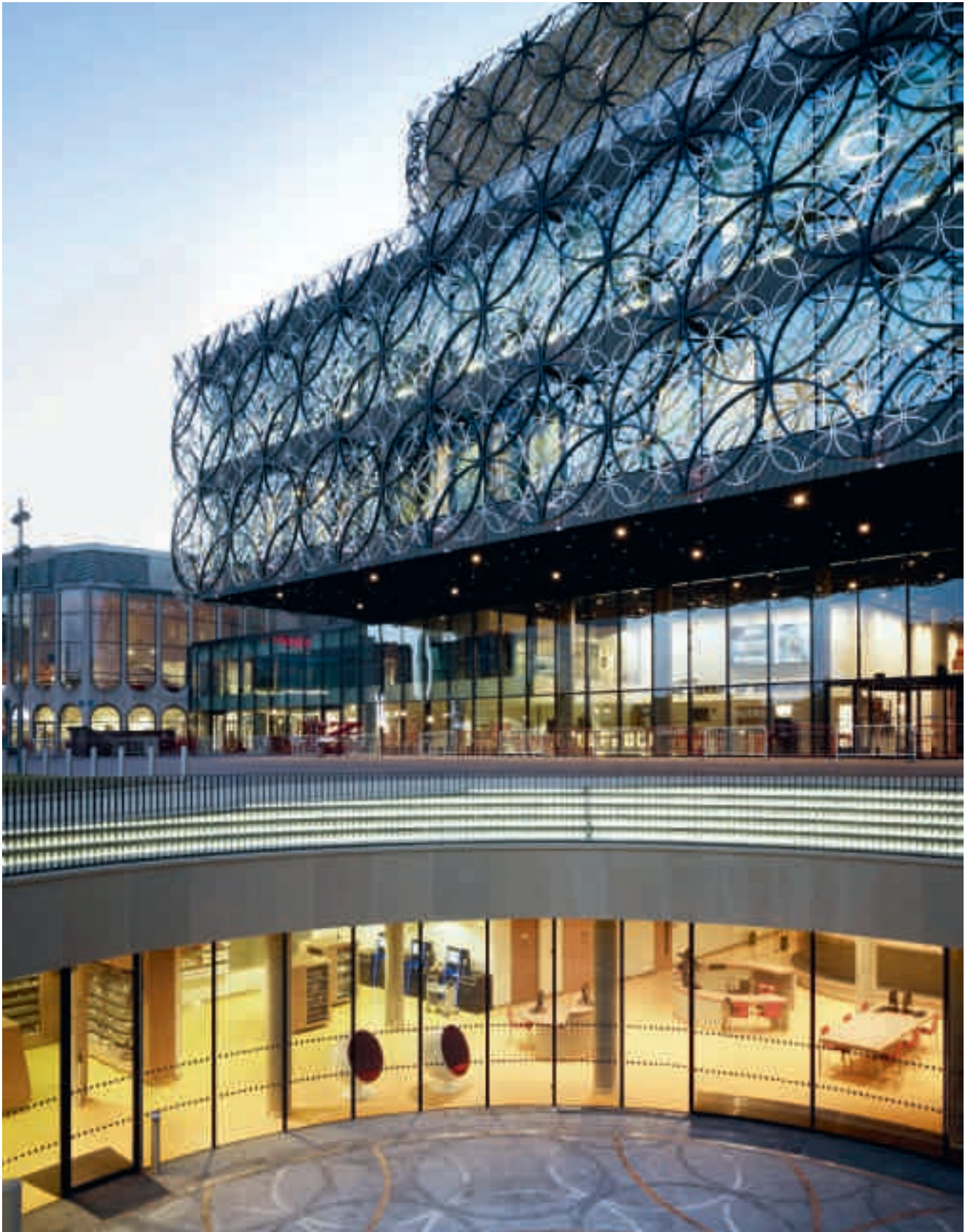

Francine Houben

A People's Palace

De bibliotheek van
Birmingham

In september 2013 is in Birmingham de nieuwe centrale bibliotheek geopend. Een uitnodigend gebouw voor iedereen, ongeacht afkomst of leeftijd. Een echt openbaar gebouw dat bovendien bijdraagt aan de openbare buitenruimte: het nieuwe culturele en sociale hart van de stad.

Zicht op de entree van de Library of Birmingham met de muziekrotunda. Foto: Christian Richters

Toen Mecanoo in 2008 de internationale prijsvraag voor de bouw van de nieuwe bibliotheek van Birmingham won, wist ik nog niets van de stad. We hebben veel ervaring met bibliotheken en theaters, maar om erachter te komen wat voor gebouw deze stad nodig had, moest ik mij eerst in Birmingham verdiepen.

Een ambitieuze stad

Met ruim een miljoen inwoners is Birmingham de tweede stad van het Verenigd Koninkrijk. Het is het Rotterdam van Engeland, een smeltkroes van culturen en architectonische stijlen. Er wonen mensen van zeer verschillende afkomst. Naast Engels worden er veel andere talen gesproken, zoals Urdu, Pools, Somalisch, Arabisch en Kantonees. De multiculturele bevolking is bovendien de jongste van Europa. Ruim een derde van de inwoners is jonger dan 25 jaar. En Birmingham telt 50.000 studenten, als tweede stad na Londen. We wilden een bibliotheek bouwen waarin iedereen zich welkom voelt, ongeacht zijn culturele en sociale achtergrond, en voor alle generaties. Dat was ook de droom van de directeur van de bibliotheek, Brian Gambles: de bibliotheek als sociaal hart van Birmingham.

Als geografisch centrum van het Verenigd Koninkrijk komen alle spoorlijnen samen in Birmingham. Diagonaal onder Centenary Square, de plek waar de bibliotheek staat, loopt ook een treintunnel. Dit inspireerde om de bibliotheek deels onder de grond te bouwen. Birmingham was tijdens de industriële revolutie het centrum van de Britse ijzer- en staalindustrie en kent een lange geschiedenis als juwelenstad. De nieuwe bibliotheek moest een katalysator worden voor de kenniseconomie en de gefragmenteerde stedelijke context opnieuw van samenhang voorzien. En het moest bovenal een gebouw worden waar de stad trots op kon zijn.

Drie palazzo's aan Centenary Square

De bibliotheek ligt aan Centenary Square, het grootste publieke plein van Birmingham in het hart van de stad. Aan het plein liggen Baskerville House, een monument ontworpen in 1936, en het beroemde Repertory Theatre (REP), een betonnen gebouw uit 1964. Het plein miste echter identiteit en gezelligheid. Door de REP te behouden en de nieuwe bibliotheek tussen deze

gebouwen te plaatsen, sloot het goed aan op het ritme van de stad.

De komst van de Library of Birmingham naar Centenary Square bood zo een unieke kans het plein te transformeren tot een levendige openbare ruimte met drie verschillende sferen: monumentaal, cultureel en amusement. De drie aan het plein gelegen gebouwen vormen een ensemble: drie palazzo's uit drie verschillende periodes die zo de stedelijke ontwikkeling laten zien. De bibliotheek en het theater delen een nieuwe middenzaal waarin het geschreven en gesproken woord samenkomen. De uitkraging boven de gemeenschappelijke entree vormt niet alleen een royale luifel die beschutting biedt tegen zon en regen, maar maakt bovendien een groots stadsbalkon mogelijk. De dakterrassen met prachtig uitzicht op de gebeurtenissen op het plein zijn ingericht als tuin. Want wat is een Engelse bibliotheek zonder tuin?

Red Line

Een informele voetgangersroute – bestraat met rode klinkers – loopt door het hart van Birmingham. Deze Red Line verbindt winkelcentra, een treinstation, het congrescentrum, verschillende pleinen en andere belangrijke knooppunten met elkaar. De nieuwe bibliotheek aan Centenary Square ligt in het midden van deze route. Hier komen jaarlijks 13 miljoen mensen voorbij. Het was vanaf het begin een belangrijke opgave voor mij om de bibliotheek toegankelijk te maken voor al deze voetgangers. Een openbare bibliotheek wordt immers gebouwd met publiek geld en is bestemd voor iedereen. Het gebouw moest niet alleen stedenbouwkundige coherentie brengen, maar ook de inwoners samenbrengen.

Ode aan de cirkel

Het delicate metalen vlechtwerk aan de buitenkant, in de vorm van elkaar overlappende cirkels over een grotendeels transparante glazen gevel, is geïnspireerd op de ambachtelijke traditie van Birmingham. Het refereert niet alleen aan het Jewellery Quarter en het juweliersverleden van de stad, maar ook aan het industriële verleden en de vormgeving van stalen gashouders. De gevel met cirkels is van binnenuit ontworpen: veranderingen in het weer, seizoen en de tijd van de dag zorgen voor een altijd wisselend

schouwspel van schaduwen en reflecties. Dit prikkelt de zintuigen en is in die zin heel belangrijk, zeker voor kinderen.

Liften en roltrappen in het hart van de bibliotheek vormen een verbinding tussen de acht cirkelvormige ruimtes in het gebouw. De route door de bibliotheek is als het ware een reis, een aaneenschakeling van (kijk)ervaringen. Er zijn lange zichtlijnen, er is overal licht en door het hele gebouw staan uitnodigende stoelen. De rotunda's spelen niet alleen een belangrijke rol in de *routing* door de bibliotheek, maar zorgen tevens voor daglichttoetreding en ventilatie. De iconische Book Rotunda waar een deel van het archief in ondergebracht is, vormt het middelpunt van de route. Het boek staat hier centraal, maar de ruimte leent zich ook voor andere activiteiten, van diners en modeshows tot uitzendingen van de BBC.

Het hele gebouw is een ode aan de cirkel, als universeel symbool van eenheid en oneindigheid, maar ook van het bij elkaar brengen van mensen en kennis.

Een bibliotheek voor de toekomst

Er is sprake van een stapeling van functies. Om de verwachte 10.000 bezoekers per dag te kunnen verwerken, zijn de belangrijkste afdelingen gelegen op de begane grond en benedenverdieping, die zich onder het plein uitstrekt tot aan de treintunnel. Een in het plein verzonken amfiteater laat hier straat en gebouw naadloos in elkaar overgaan, en zorgt ervoor dat daglicht diep de ruimte inkomt. Door de muziekbibliotheek direct aan het amfiteater te plaatsen, is deze visueel en auditief toegankelijk vanaf het plein. Toeschouwers buiten kunnen meegenieten van de muziek en andere optredens. De muziekbibliotheek omvat uitgebreide collecties van onder meer uit Birmingham afkomstige groepen als Black Sabbath, UB40, Traffic, Duran Duran en de Editors.

De kinderbibliotheek ligt ook op deze verdieping en is afgeschermd met hoge muren om een eigen wereld te creëren. Vanuit mijn ervaring weet ik dat de kinderbibliotheek in elk land een andere rol heeft en daarom een eigen karakter vraagt. Engeland heeft een traditie van *storytelling* en is meer 'boekiger' dan Nederland. Nederland en de Scandinavische landen lopen daarentegen weer voorop met hun educatieve

programma's. In Engeland mogen ouders, net als in de Verenigde Staten, hun kinderen zelf onderwijs geven (*home schooling*), en waar gaan ze dan zitten? In de bibliotheek.

De Book Rotunda verbindt de uitleenbibliotheek met het Discovery Terrace – de buintuin met prachtig uitzicht over Centenary Square – en de Research Library.

De bibliotheek bezit unieke fotocollecties, en originele tekeningen en aantekeningenboeken van uitvinders als James Watt en Matthew Boulton. Beide mannen werkten in Birmingham onder meer samen aan de Boulton-Wattmachine, die door Watt vervolgens werd ingezet in de mijnen van Cornwall. Er is een Learning Centre, waar inwoners Engels kunnen leren, en een Business Centre, dat mensen helpt hun eigen bedrijf op te zetten. Een ronde glazen lift leidt naar de hoger gelegen Secret Garden, een heimelijke tweede stadstuin. Op deze verdieping zijn ook openbare vergader ruimten en kantoren voor het personeel.

De Shakespeare Memorial Room is een met hout beklede leeszaal die deel uitmaakte van de in 1882 gebouwde Victorian Library. De een na belangrijkste collectie van eerste edities van werken van Shakespeare is hier te vinden. Deze unieke historische ruimte is in oorspronkelijke staat geïntegreerd in de nieuwe bibliotheek. Gelegen in de bovenste gouden rotunda is dit symbool van de Engelse cultuur tot in de verre omtrek te zien.

A People's Palace

De openbare bibliotheek van Birmingham is een eigentijdse bibliotheek, meer dan slechts het domein van het boek. Hier hebben we onze droom gebouwd: een People's Palace dat uitnodigend is, inspirerend en stimulerend voor mensen van alle leeftijden en achtergronden. Door de grond onder het plein in te gaan, treedt de bibliotheek buiten de fysieke grenzen van het gebouw. Met die publieke buitenruimte geven we de stad iets extra's terug. Dat de bibliotheek aansluit op de behoeften van de stad blijkt uit het aantal bezoekers in het eerste jaar: 2,7 miljoen. Maar mooier dan aantallen zijn de spontane complimenten die ik krijg van mensen als ik door de bibliotheek loop. ●

1

2

3

4

5